

Lausunto

VATT/290/07.01/2017

18.1.2018

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi
maahanmuutto-osasto@intermin.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

1. Esityksen keskeinen sisältö

Hallituksen esityksen tarkoitus on säätää uusi laki, joka uudistaa kolmansista maista tulevien tutkijoiden, opiskelijoiden, työharjoittelijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden maahantulon ja oleskelun edellytyksiä koskevaa lainsäädäntöä EU-direktiivin 2016/801/EU mukaisesti.

Suhteessa nykytilanteeseen esitetty laki helpottaa kolmansien maiden opiskelijoiden ja tutkijoiden oleskelua ja maahan jäämistä sekä yhdenmukaistaa näitä ryhmiä koskevaa lainsäädäntöä. Opiskelun perusteella myönnettyjen oleskelulupien kesto nousee vuodesta kahteen vuoteen. Lisäksi helpotetaan opiskelijoiden jäämistä maahan valmistumisen jälkeen sallimalla opiskelijoille myönnettävien vuoden mittaisten jatko-oleskelulupien koskevan työnhaun lisäksi myös yrityksen perustamista.

Esitetyssä laissa säädetään myös ensimmäistä kertaa kolmansien maiden tutkijoita yleisesti koskevista oleskeluluvista, mikä yhdenmukaistaa tutkijoiden oleskelun ja maahan jäämisen edellytyksiä: tähän asti tutkijoille on myönnetty oleskelulupia sekalaisin perustein joko työntekoa, tutkijadirektiivin mukaista tutkimustyötä tai jatko-opintoja varten. Myös esitetyt tutkijoiden oleskeluluvat ovat kaksivuotisia ja mahdollistavat jatkoluvan myöntämisen työnhakua tai yrittäjyyttä varten tutkimustyön päättymisen jälkeen.

Laki helpottaa lisäksi kolmansien maiden opiskelijoiden ja tutkijoiden ½-2 vuotta kestävästä liikkumisesta toisista EU-maista Suomeen opiskelemaan ja tekemään tutkimusta. Käytännössä liikkuminen onnistuisi pelkästään Maahanmuuttovirastolle tehtävän ilmoituksen avulla, jota viranomaisten on tietyissä tilanteissa mahdollista vastustaa.

2. Lakimuutoksen todennäköiset vaikutukset

Lakimuutos lisää oleskelulupajärjestelmän ennakoitavuutta pidentämällä myönnettävien lupien pituutta ja parantaa mahdollisuuksia etsiä Suomesta työtä jatkoluvalle. Näiden muutosten voi lähtökohtaisesti odottaa lisäävän opiskelijoiden ja tutkijoiden kannustimia investoida Suomeen sidoksissa olevaan henkiseen pääomaan. Nykytilanteessa nämä kannustimet voivat olla heikkoja, mikäli esimerkiksi ulkomaalainen opiskelija pitää todennäköisenä, että hän ei voi halutessaan jäädä Suomeen opintojensa jälkeen. Jos he lakimuutoksen jälkeen arvioivat mahdollisuutensa jäädä Suomeen oleva nykytilannetta paremmat, heidän näkökulmastaan voi olla mielekkäämpää esimerkiksi opiskella suomen kieltä ja käyttää aikaa verkostoitumiseen suomalaisten työnantajien kanssa. Lakimuutos saattaa lisätä nykyisellään alhaista ulkomaisten opiskelijoiden valmistumisen jälkeistä työskentelyä Suomessa.

Nykytiedon valossa on kuitenkin vaikeaa arvioida kuinka suuria vaikutuksia näillä kannustimien muutoksilla on lain kohteena olevien ihmisten käyttäytymiseen. Oleskelulupajärjestelmien vaikutuksista ei käsittääksemme ole olemassa luotettavaa tutkimustietoa. Toisaalta käsillä oleva muutos ei ole erityisen suuri. Näin ollen pidämme uskottavana esityksen luvussa 4 esitettyä arviota, jonka mukaan lakimuutoksen vaikutukset tulevat todennäköisesti olemaan pieniä.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Ilpo Kauppinen, Matti Sarvimäki ja Tuomo Suhonen.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

Anni Huhtala
yljohtaja

Matti Sarvimäki
johtava tutkija